

Γίνεται έτσι σαφές ότι οι πληροφορίες που συλλέγονταν στο Γερόλακκο διαβιβάζονταν σε διάφορες μυστικές υπηρεσίες, ακόμα και τρίτων κρατών, και ενίοτε οδηγούσαν σε δολοφονίες υπόπτων με μυστικές επιχειρήσεις. Από το 1969 έως το 1975 στη βάση Ακρωτηρίου στάθμευαν βομβαρδιστικά Avro Vulcan, εξοπλισμένα με πυρηνικά και έτοιμα να απογειωθούν και να κτυπήσουν με χρόνο αντίδρασης μερικά λεπτά χώρες του Συμφώνου της Βαρσοβίας, εάν δινόταν η εντολή από το ΝΑΤΟ. Οι βρετανικές και αμερικανικές εγκαταστάσεις στην Κύπρο συνέχισαν το έργο τους στη διάρκεια της τουρκικής εισβολής το 1974 και μάλιστα υπέκλεψαν το μήνυμα της χούντας στη Λευκωσία που ενημέρωνε την Αθήνα ότι το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου είχε αρχίσει.

Ο αμερικανικός σταθμός FBIS στον Καραβά, παρακλάδι της CIA, λειτουργούσε από το 1949 καταγράφοντας και μεταφράζοντας έντυπα και ραδιοφωνικά ΜΜΕ στην Κύπρο και πολλές χώρες της περιοχής. Το 1974 στο σταθμό εργάζονταν 85 υπάλληλοι, από τους οποίους οι 13 Αμερικανοί, και πολλοί παγιδεύτηκαν για τρεις ημέρες εν μέσω διασταυρούμενων πυρών κατά την πρώτη φάση της εισβολής. Ακόμα και υπό αυτές τις συνθήκες παρατηρούσαν την τουρκική απόβαση και την εξέλιξη των επιχειρήσεων, στέλλοντας λεπτομερείς αναφορές στην αμερικανική πρεσβεία. Ο διοικητής του FBIS στον Καραβά ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «η Κύπρος είναι τελειωμένη. [...]

Οι Τούρκοι διδάχτηκαν τα θεωρητικά της απόβασης στο Fort Benning της πολιτείας Georgia και τα εφάρμοσαν στην Κύπρο. Ο εξοπλισμός τους ήταν αμερικανικός. Οι άδειοι κάλυκες που έπεφταν γύρω από το σταθμό από τα πολυβόλα 20 χιλιοστών των τουρκικών αεροσκαφών έφεραν ένδειξη ότι κατασκευάστηκαν στις ΗΠΑ το Μάρτιο του 1972».

Από την Κύπρο Αμερικανοί και Βρετανοί παρακολουθούσαν ανελλιπώς τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ και τις κινήσεις του σοβιετικού στόλου στην Ανατολική Μεσόγειο. Ούτε οι δοκιμές βαλλιστικών πυραύλων στη σοβιετική ενδοχώρα μπορούσαν να κρυφτούν από το αμερικανικό ραντάρ εντοπισμού εκτοξεύσεων που λειτουργούσε αρχικά στο Ακρωτήρι από το 1964 και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στον Άγιο Νικόλαο.

Εκτός από διάφορες κεραίες παρακολούθησης τηλεπικοινωνιών στα βραχέα κύματα (HF) με κάλυψη σχεδόν όλου του πλανήτη, στον Άγιο Νικόλαο συνεχίζει τη λειτουργία του το διαβόητο σύστημα Echelon, που υποκλέπει φαξ, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και τηλεφωνικές κλήσεις που διαβιβάζονται μέσω δορυφώρων.

Ωστόσο η σημασία του Echelon έχει μειωθεί δραστικά τα τελευταία χρόνια, λόγω της ευρείας χρήσης οπτικών ινών για τις διεθνείς τηλεπικοινωνίες.

Εδώ και μισό αιώνα το βρετανικό ραντάρ στον Όλυμπο καταγράφει τις κινήσεις πολιτικών και στρατιωτικών αεροσκαφών πάνω και γύρω από την Κύπρο, τη Συρία, το Λίβανο, το Ισραήλ και σε μέρος της Αιγύπτου και της Τουρκίας. Ο σταθμός Τροόδους, κοντά στη δημοφιλή πλατεία, λειτουργεί από το 1878 και σήμερα έχει εξελιχθεί σε κέντρο ανάλυσης των συστημάτων αεράμυνας στις γειτονικές χώρες και εντοπισμού πλοίων και αεροσκαφών από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία που εκπέμπουν. Στο σταθμό λειτουργεί επίσης το σύστημα Starbrook, που ανιχνεύει δορυφόρους και άλλα διαστημικά αντικείμενα μεγέθους μόλις ενάμισι μέτρου.

Στο Ακρωτήρι ένα πανίσχυρο ιονοσφαιρικό ραντάρ ύψους 100 μέτρων και πλάτους 200 εκπέμπει ακτινοβολίες ισχύος ενός μεγαβάτ και ανιχνεύει αεροσκάφη και πυραύλους σε ακτίνα που φτάνει έως το Αφγανιστάν και το Καζακιστάν. Ο δέκτης του ραντάρ βρίσκεται σε τρεις τεράστιες ορθογώνιες διατάξεις κεραίων

στον Άγιο Νικόλαο.

Στο Ακρωτήρι σταθμεύουν από τη δεκαετία του 1960 αμερικανικά κατασκοπευτικά αεροσκάφη U-2, τα οποία πρόσφατα έλαβαν μέρος στην επιβολή της ζώνης απαγόρευσης πτήσεων στη Λιβύη. Η δράση τους παραλίγο να προκαλέσει διπλωματικό επεισόδιο μεταξύ των ΗΠΑ και της Μεγάλης Βρετανίας το 2008, όταν αποκαλύφθηκε ότι οι Αμερικανοί τα χρησιμοποίησαν για να συλλέξουν πληροφορίες για τη Χιζμπολάχ και τους Κούρδους και στη συνέχεια τις διαβίβασαν στις αρχές του Λιβάνου και της Τουρκίας αντίστοιχα. Προφανώς για να μην εξαρτώνται αποκλειστικά από τους Βρετανούς, οι ΗΠΑ διενεργούν μαζική υποκλοπή των τηλεπικοινωνιών και υπό διπλωματική ασυλία, από τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις τους στην αμερικανική πρεσβεία στη Λευκωσία.

Ο αμερικανικός σταθμός στον Αρχάγγελο συνεχίζει το έργο του προκατόχου του στον Καραβά και συλλέγει πληροφορίες που μεταδίδονται στο Διαδίκτυο και στα ΜΜΕ της Κύπρου και άλλων χωρών της περιοχής.

Θα ήταν παράλειψη στο σημείο αυτό να μην γίνει αναφορά στη φημολογούμενη σχέση της NSA με την ελβετική εταιρεία κρυπτογραφικού εξοπλισμού Crypto AG, που προμηθεύει δεκάδες κυβερνήσεις με μηχανήματα ασφαλών τηλεπικοινωνιών. Σύμφωνα με διάφορες πηγές, πράκτορες της NSA κατάφεραν να εξασφαλίσουν πρόσβαση στα κρυπτογραφημένα μηνύματα πολλών κυβερνήσεων, μεταξύ των οποίων και της Κύπρου, της οποίας το Υπουργείο Εξωτερικών από το 1972 χρησιμοποιούσε 13 τηλετύπων της Crypto AG για να επικοινωνεί με τις πρεσβείες στο εξωτερικό. Μόλις οι πληροφορίες για την πιθανή σχέση της NSA με την Crypto AG έγιναν γνωστές το 1992, το κυπριακό ΥΠΠΕΞ τερμάτισε τη χρήση των τηλετύπων. Αν όμως πραγματικά ο εξοπλισμός είχε δεχθεί παρεμβάσεις της NSA, θα σήμαινε ότι για 20 χρόνια οι Αμερικανοί είχαν ανεμπόδιστη πρόσβαση στο σύνολο της διπλωματικής αλληλογραφίας της Κύπρου που μεταδιδόταν με τηλετύπων.

** Νομικός, ερευνητής.

*** Αν και εκτός πλαισίου της παρούσας, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί άλλη μια διαπίστωση του Αμερικανού πρεσβευτή στην ίδια αναφορά: «Η Κύπρος έχει μελετήσει σε περιορισμένο βαθμό τις απειλές στην υποδομή και

τους πόρους της που είναι κρίσιμης σημασίας. [...] Γενικά, ωστόσο, οι πλείστοι από αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις δεν θεωρούν ότι η υποδομή και οι πόροι της νήσου απειλούνται και δίνουν λίγη σημασία στην προστασία τους. Για παράδειγμα, παρόλο που το νησί εξαρτάται σε τεράστιο βαθμό από την παροχή χρηματοοικονομικών και τραπεζικών υπηρεσιών, οι επαφές μας αποκαλύπτουν ότι υπάρχει σχεδόν πλήρης απουσία εγκαταστάσεων προηγμένης τεχνολογίας και διαδικασιών για την προστασία δεδομένων. Συναφώς, οι εγκαταστάσεις ύδρευσης, ιδίως οι μονάδες αφαλάτωσης, είναι σχεδόν αχύλακτες και συνεπώς ευάλωτες σε δολιοφθορά». Το νησί μας χρησιμοποιείται και για προπαγάνδα

ΠΕΡΑ από στρατιωτικές και κατασκοπευτικές επιχειρήσεις, η Κύπρος χρησιμοποιείται από τους Δυτικούς και ως βάση προπαγάνδας. Ο σταθμός στο Κάβο Γκρέκο μεταδίδει προγράμματα της Γαλλικής Ραδιοφωνίας στη Μέση Ανατολή και την Αφρική από το 1970, ενώ η Φωνή της Αμερικής εκπέμπει σε διάφορες γλώσσες από το 2002. Στις εκπομπές συμμετέχει και η διεθνής υπηρεσία του BBC από το ραδιοφωνικό σταθμό Ζυγίου. Είναι προφανές ότι παρά το μικρό της μέγεθος και την απόστασή της από τις ΗΠΑ, για περισσότερο από μισό αιώνα η Κύπρος παραμένει ζωτικής σημασίας για τα στρατηγικά συμφέροντα της Δύσης.

Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου μυστικές πληροφορίες που συνελέγησαν στην Κύπρο βοήθησαν να διατηρηθεί η εύθραυστη ισορροπία με το Σοβιετικό Μπλοκ και να αποφευχθεί το πυρηνικό ολοκαύτωμα, προβάλλοντας παράλληλα την αμερικανική, βρετανική και νατοϊκή ισχύ σε όλη τη γύρω περιοχή. Με την απαρχή του 21ου αιώνα οι απειλές για τα δυτικά συμφέροντα έχουν αλλάξει. Η διεθνής τρομοκρατία και το οργανωμένο, παγκοσμιοποιημένο έγκλημα διεκδικούν υψηλή θέση στις προτεραιότητες των κυβερνήσεων, μαζί με τη δράση ανταγωνιστικών κρατών. Δυστυχώς η Κύπρος απέτυχε διαχρονικά να αποκομίσει ουσιαστικά οφέλη από τη χρήση του εδάφους της από τη Δύση και αντίθετα οδηγήθηκε στην καταστροφή. Όσο η πολιτική της εκάστοτε ηγεσίας στο θέμα αυτό παραμένει η ίδια, είναι αμφίβολο αν η Κύπρος θα επιτύχει στα επόμενα χρόνια ό,τι δεν κατάφερε τον περασμένο μισό αιώνα.

Η ΠΑΡΟΥΣΑ είναι περίληψη της μελέτης μου με τίτλο *British Bases in Cyprus and Signals Intelligence* που δημοσιεύτηκε στο *Etudes Helleniques- HellenicStudies: La Republique de Chypre: 50 ans apres – The Republic of Cyprus: 50 Years After*, τόμος 19/2, 2011, όπου παραπομπές και τεκμηρίωση.

[Strategy Reports](#)